

Växt- och kontrollavdelningen
Ingrid Karlsson

ingrid.karlsson@jordbruksverket.se

EU-samråd den 5 september 2023 om förslaget till
förordning om växtförökningsmaterial

Framtida EU-regler för växtförökningsmaterial

Framtida EU-regler för växtförökningsmaterial

Ingrid Karlsson
2023-09-05

2023-09-25

1

Ingrid Karlsson, 5 september 2023

Förslagets omfattning

Förslagets omfattning

Förslaget till **förordning** omfattar regler för produktion och saluföring inom EU av växtförökningsmaterial (PRM) och särskilt krav för:

- produktion av PRM i fält **och på andra platser**,
- materialkategorier (stam-/prebas, bas, certifikat, **standard**),
- identitets- och kvalitetskrav,
- certifiering inkl. märkning och förpackning,
- import,
- **yrkesmässiga aktörer**,
- registrering av sorter och
- **önskade agronomiska effekter**.

2023-09-25

2

Förslaget till förordning omfattar regler för produktion och saluföring inom EU av växtförökningsmaterial (PRM) och särskilt krav för:

- produktion av PRM i fält och på andra platser,
- materialkategorier (stam-/prebas, bas, certifikat, standard),
- identitets- och kvalitetskrav,
- certifiering inkl. märkning och förpackning,
- import,
- professionella aktörer,
- registrering av sorter och
- önskade agronomiska effekter.

Grönmarkeringarna är sådant som kan beskrivas som nytt i förslaget jämfört med idag. Det är produktion på andra platser än i fält, materialkategorin standardmaterial, definitionen av yrkesmässiga aktörer och önskade agronomiska effekter.

Att det är en förordning innebär att reglerna börjar gälla direkt i samtliga medlemsstater vid ikraftträdandet. Reglerna behöver inte införlivas i den nationella lagstiftningen. De gamla direktiven får medlemsstaterna tolka själva vid det nationella införlivandet vilket innebär att med en förordning sker inte denna nationella tolkning.

Förordningen kommer att omfatta även sådan produktion som inte sker på fält, den definierar yrkesmässiga aktörer och deras skyldigheter samt önskade agronomiska effekter vilket allt är nytt jämfört med idag. De önskade agronomiska effekterna kan t.ex. vara oavsiktlig herbicidresistens hos ogräs.

Samtliga partier som produceras och saluförs enligt förordningen ska också uppfylla kraven i växtskyddslagstiftningen avseende karantänsskadegörare, karantänsskadegörare för skyddad zon och reglerade icke-karantänsskadegörare (RNQP).

Allt omfattas inte!

Allt omfattas inte!

Förordningen omfattar inte:

- a) PRM för prydnadsväxter (direktivet 98/56/EG fortsätter gälla),
- b) skogsodlingsmaterial (FRM),
- c) PRM för export till tredje land,
- d) PRM som säljs eller överförs på något sätt, oavsett om det är gratis eller inte, mellan slutanvändare för eget privat bruk och utanför deras kommersiella verksamhet, samt
- e) PRM som ska användas endast för officiella provningar, förädling, kontroller, utställningar eller vetenskapliga ändamål.

Förordningen omfattar inte:

- a) PRM för prydnadsväxter (direktivet 98/56/EG fortsätter gälla),
- b) skogsodlingsmaterial (FRM),
- c) PRM för export till tredje land,
- d) PRM som säljs eller överförs på något sätt, oavsett om det är gratis eller inte, mellan slutanvändare för eget privat bruk och utanför deras kommersiella verksamhet, samt
- e) PRM som ska användas endast för officiella provningar, förädling, kontroller, utställningar eller vetenskapliga ändamål.

Gulmarkeringarna har motsvarigheter i dagens regler. Det är skogsodlingsmaterial, PRM för export till tredje land och PRM som ska användas endast för officiella provningar, förädling, kontroller, utställningar eller vetenskapliga ändamål.

Branschen har uppgett för kommissionen att de är nöjda med reglerna för prydnadsväxter och därför har man valt att inte ta med dessa i förordningen. Direktivet om förökningsmaterial av prydnadsväxter är mycket kortfattat och innehåller väldigt få krav.

Skogsodlingsmaterialet har fått ett eget förslag på nya regler och det förslaget hanteras av Skogsstyrelsen.

Redan idag omfattar regelverket inte export och anledningen till det är att det är mottagarlandet som ställer kraven för sin import.

Det blir tydligt att material som byts eller säljs mellan fritidsodlare (icke yrkesmässig slutanvändare) och som inte har någon kommersiell koppling undantas från reglerna (dock finns det fortfarande växtskyddskrav).

För att kunna få fram nya sorter och nya tekniker så undantas sådan verksamhet i likhet med idag.

Stora likheter med dagens regler

Stora likheter med dagens regler

Två stora delar behålls:

- sorter som är registrerade i en nationell sortlista
 - odlingsvillkor för att undvika t.ex. herbicidresistens
- certifiering av utsäde och förökningsmaterial

Strängare krav får tillämpas nationellt.

2023-09-25

4

Två stora delar behålls:

- 1) sorter som är registrerade i en nationell sortlista
 - a) odlingsvillkor för att undvika t.ex. herbicidresistens
- 2) certifiering av utsäde och förökningsmaterial

Strängare krav får tillämpas nationellt.

Stora delar av regelverket kommer att kännas igen: sortregistreringen och certifieringen kommer att vara kvar. En nyhet är att odlingsvillkor kan kopplas till en sort för att undvika t.ex. herbicidresistens.

Definitionen av bevarandesorter ändras och amatörsorterna tas bort. Istället införs lokalt anpassade sorter som ska ingå i bevarandesorter.

Certifieringen av utsäde och annat förökningsmaterial ska som idag göras för utpekade arter, de ska saluföras i homogena partier som uppfyller uppsatta krav för certifieringskategorin. Det finns krav för t.ex. förpackning, förslutning och märkning. Kontrollodling och fältbesiktning känner vi igen och det finns krav på varifrån import kan ske. Liksom idag kan vissa moment i processen utföras av aktörerna själva och de momenten kommer att bli fler.

De utpekade släkten och arter som förordningen ska tillämpas på anges i bilaga I och endast för de där angivna användningsområdena.

Kraven gäller alla typer av växtförökningsmaterial, såsom utsäde, sticklingar, knölar, lökar etc.

Kraven för produktion av växtförökningsmaterial ska endast gälla produktion av växtförökningsmaterial avsett för saluföring.

Den kategori som kallas handelsutsäde idag försvinner.

Certifiering

Certifiering

1. Utpekade arter
2. Vara en registrerad sort
3. Uppfylla kraven för en kategori:
 - a) Stamutsäde eller prebasmaterial
 - b) Basutsäde eller -material
 - c) Certifikatutsäde eller -material
 - d) Standardutsäde eller -material (inte certifierat)
4. Partier i förpackning som är förslutna och märkt
5. Kontrollodling och fältbesiktning
6. Import baserat på likvärdighet med EU

Auktorisation av producenter för att utföra delar av processen under övervakning (utökas)

2023-09-27

5

1. Utpekade arter
2. Vara en registrerad sort
3. Uppfylla kraven för en kategori:
 - a. Stamutsäde eller prebasmaterial
 - b. Basutsäde eller -material
 - c. Certifikatutsäde eller -material
 - d. Standardutsäde eller -material (inte certifierat)
4. Partier i förpackningar som är förslutna och märkta
5. Kontrollodling och fältbesiktning
6. Import baserat på likvärdighet med EU

Auktorisation av producenter för att utföra delar av processen under övervakning (utökas)

Grundregeln är att utsäde som saluförs ska vara certifierat och att sorterna ska vara registrerade i sortlistan. Vissa undantag finns från kravet på sortregistrering, se nästa bild.

Certifiering sker i bestämda kategorier med fastställda krav, i homogena partier som är förpackade, förslutna och märkta enligt regelverket. Odlingen ska vara fältbesiktigad och moderpartiet kontrollodlat enligt reglerna.

Växtförökningsmaterial får endast importeras från tredjeländer om det har fastställts att det aktuella landets certifiering uppfyller krav som är likvärdiga med dem som gäller för växtförökningsmaterial som produceras och saluförs i EU.

Bevarandeblandningar får inte importeras.

Undantag

Undantag

Tydliga undantag för:

- heterogent material (registreras, vissa kvalitetskrav)
- saluföring till slutanvändare (fritidsodlare)
- genbanker, organisationer och bevarandenätverk
- utbyte *in natura* mellan lantbrukare
- Förädlarutsäde

Vissa växtskyddskrav

Ny definition av bevarandesorter, omfattar även nya lokalt anpassade sorter

Ekologiska sorter

2023-09-25

6

Tydliga undantag för:

- heterogent material (registreras, vissa kvalitetskrav)
- saluföring till slutanvändare (fritidsodlare)
- genbanker, organisationer och bevarandenätverk
- utbyte *in natura* mellan lantbrukare
- Förädlarutsäde

Ny definition av bevarandesorter, omfattar även nya lokalt anpassade sorter

Ekologiska sorter

Heterogent material blir med de nya reglerna ett generellt undantag och omfattar inte endast ekologisk produktion. Växtförökningsmaterial av heterogent material får produceras och saluföras inom EU utan att tillhöra en sort. Det heterogena materialet ska anmälas till och registreras av Jordbruksverket innan saluföring.

Observera att grundmaterialet inte får tillhöra sorter men mer detaljer kring hur grundmaterialet ska tas fram kommer att finnas i sekundärakter.

Material endast avsedda för fritidsodlare undantas, så att dessa kan byta utsäde och förökningsmaterial med varandra. Växtförökningsmaterial får saluföras direkt till icke yrkesmässig slutanvändare om vissa villkor är uppfyllda. Till icke yrkesmässig slutanvändare behöver materialet eller utsädet inte:

- vara en registrerad sort,
- vara certifierat (fältbesiktigat, provtaget, analyserat etc.),
- vara märkt med officiell etikett.

Till icke yrkesmässig slutanvändare ska materialet bl.a.:

- vara märkt med en leverantörsetikett,
- saluföras som enskilda plantor eller i småförpackningar,
- vara praktiskt taget fritt från skadegörare/sjukdomar m.m.,
- om sorten inte finns registrerad i sortlistan ska den ha en beskrivning.

Växtförökningsmaterial får saluföras till eller mellan genbanker samt organisationer och nätverk med ett officiellt erkänt syfte att bevara växtgenetiska resurser där verksamheten bedrivs ideellt. Det kan också saluföras från dessa genbanker, organisationer och nätverk till personer som bevarar växtförökningsmaterial som icke yrkesmässig slutkonsument utan vinstsyfte.

Bevarandenätverkens sorter undantas från t.ex. registreringskravet.

Växtförökningsmaterialet ska vara praktiskt taget fritt från skadegörare och sjukdomar.

Det införs en informationsplikt om omfattningen och arterna till Jordbruksverket.

Lantbrukarna ska få lov att byta utsäde mellan varandra under vissa villkor.

Lantbrukare får byta utsäde in natura, om utsädet:

- a) produceras i/på jordbrukarens egna lokaler/mark,
- b) härrör från jordbrukarens egen skörd,
- c) inte omfattas av ett avtal som ingåtts av lantbrukaren med ett utsädesföretag, och
- d) används för att utveckla hanteringen av lantbrukarens eget utsäde i syfte att bidra till odlad mångfald.

2. Utsädet ska dessutom uppfylla följande krav:

- a) inte tillhöra en sort för vilken växtförädlarrätt har beviljats
- b) kvantiteterna är begränsade, beslutade av Jordbruksverket, utan användning av kommersiella mellanhänder eller offentlig saluföring, och
- c) vara praktiskt taget fritt från kvalitetskadegörare och alla defekter som sannolikt kan påverka deras kvalitet och ska ha tillfredsställande grobarhet.

Jordbruksverket ska årligen underrätta kommissionen och de andra medlemsstaterna om kvantiteterna.

Förädlarutsäde är fortsatt undantaget från regelverket i stort men det finns krav på t.ex. märkning.

Som nämnt tidigare så ändras definitionen bevarandesort och omfattar nu även nya lokalt förädlade sorter.

Amatörsorterna försvinner. Amatörsorter är köksväxter som är registrerade med enklare krav och att de försvinner kan innebära problem, men vi har inte kunnat uppskatta omfattningen i dagsläget.

Ekologiska sorter definieras så här i ”ekoförordningen” 2018/848/EU:

- a) kännetecknas av en hög grad av genetisk och fenotypisk mångfald bland de enskilda förökningsenheterna, och
- b) är resultatet av ekologisk förädlingsverksamhet som avses i del I punkt 1.8.4 i bilaga II till denna förordning (2018/848/EU).

Förpackningar, buntar och behållare

Förpackningar, buntar och behållare

1. Saluföring ska ske i förpackningar, buntar eller behållare som är förseglade och märkta. Även enskilda plantor kan saluföras.
2. Förslutningen ska förstöras eller på annat sätt lämna spår som visar att förpackningen, bunten eller behållaren har öppnats.
3. Jordbruksverket eller av den auktoriserade aktören försluter, återförsluter, ompackning och ommärkning får endast utföras av Jordbruksverket eller av en auktoriserad aktör. Särskilda villkor kommer gälla.
4. Utsäde får saluföras i bulk direkt från en auktoriserad aktör till en jordbrukare. Särskilda villkor kommer gälla.

1. Saluföring ska ske i förpackningar, buntar eller behållare som är förseglade och märkta. Även enskilda plantor kan saluföras.
2. Förslutningen ska förstöras eller på annat sätt lämna spår som visar att förpackningen, bunten eller behållaren har öppnats.
3. Jordbruksverket eller av den auktoriserade aktören försluter, återförsluter, ompackning och ommärkning får endast utföras av Jordbruksverket eller av en auktoriserad aktör. Särskilda villkor kommer att gälla.
4. Utsäde får saluföras i bulk direkt från en auktoriserad aktör till en jordbrukare. Särskilda villkor kommer gälla.

Officiell etikett

Officiell etikett

1. Den officiella etiketten ska utfärdas av Jordbruksverket och ha ett serienummer.
Etiketten ska tryckas av:
 - a) Jordbruksverket, eller
 - b) den auktoriserade aktören
2. Den officiella etiketten ska fästas på utsidan av förpackningen, buntens eller behållarens av den auktoriserade aktören.
3. Den officiella etiketten ska vara nytryckt.

2023-09-25

8

- 1) Den officiella etiketten ska utfärdas av Jordbruksverket och ha ett serienummer.
- 2) Etiketten ska tryckas av:
 - a) Jordbruksverket, eller
 - b) den auktoriserade aktören
- 3) Den officiella etiketten ska fästas på utsidan av förpackningen, buntens eller behållarens av den auktoriserade aktören.
- 4) Den officiella etiketten ska vara nytryckt.

Självhäftande etiketter får användas under vissa villkor, bl.a. om det inte finns någon risk för att de kan återanvändas.

Stam-, bas- och certifikatutsäde eller material som importeras från tredje land får saluföras med den OECD-märkning som följde med vid importen.

För standardutsäde och standardmaterial ska det vara en leverantörsetikett.

Blandningar

Blandningar

Blandningar får produceras av olika släkter eller arter som anges i förteckningen och som uppfyller kraven för sort, certifikat- eller standardutsäde samt produktion. Blandningarna får saluföras inom unionen, om de uppfyller de uppställda villkoren.

Obs! blandningar mellan arter som anges i förteckningen får inte blandas med arter som inte omfattas av lagstiftningen.

2023-09-25

9

Blandningar får produceras av olika släkter eller arter som anges i förteckningen och som uppfyller kraven för sort, certifikat- eller standardutsäde samt produktion. Blandningarna får saluföras inom unionen, om de uppfyller de uppställda villkoren.

Obs! blandningar mellan arter som anges i förteckningen får inte blandas med arter som inte omfattas av lagstiftningen. Det innebär att vi kommer att förlora mångfaldsblandningarna.

Tillstånd i händelse av tillfällig brist

Tillstånd i händelse av tillfällig brist

Vid tillfälliga bristsituationer som kan uppstå i unionen på grund av t.ex. oförutsedda omständigheter, får kommissionen ge medlemsstaterna tillstånd för en period av högst 1 år för att tillåta saluföring av kategorierna av stam-, bas- eller certifikatutsäde eller material.

2023-09-25

10

Vid tillfälliga bristsituationer som kan uppstå i unionen på grund av t.ex. oförutsedda omständigheter, får kommissionen ge medlemsstaterna tillstånd för en period av högst 1 år för att tillåta saluföring av kategorierna av stam-, bas- eller certifikatutsäde eller -material.

Exempel på när detta kan bli aktuellt är då det är brist pga. otjänligt väder (torka, nederbörd) under odlingssäsongen. Om det avsedda utsädet då inte kan uppfylla kraven kan det bli möjligt med ett undantagstillstånd. Det kan även gälla en sort som inte finns i sortlista.

Särskilda märkningskrav kommer att gälla.

Utlämningsstillstånd

Utlämningsstillstånd

Jordbruksverket får ge tillstånd under maximalt en månad för saluföring av utsäde innan certifiering och då analyserna av grobarhet, annan art och renhet inte är klara. Tillståndet får gälla stam-, bas- eller certifikatutsäde.

Villkoren för tillståndet:

- en föranalys visar att utsädet uppfyller kraven på grobarhet, annan art och renhet
- namn och adress på mottagaren av utsädet ska lämnas in till Jordbruksverket
- utsädet ska vara märkt med information om att det saluförs genom ett undantag

Jordbruksverket får ge tillstånd under maximalt en månad för saluföring av utsäde innan certifiering och då analyserna av grobarhet, annan art och renhet inte är klara. Tillståndet får gälla stam-, bas- eller certifikatutsäde.

Villkoren för tillståndet:

- en föranalys visar att utsädet uppfyller kraven på grobarhet, annan art och renhet
- namn och adress på mottagaren av utsädet ska lämnas in till Jordbruksverket
- utsädet ska vara märkt med information om att det saluförs genom ett undantag

Detta är vad som blir kvar av dagens utlämningsstillstånd om inget ändras under förhandlingarna. Kallas ”tillstånd i brådskande fall för saluföring av utsäde som inte är certifierat”. De länder som använder utlämningsstillståndet idag gör det främst mellan skörd och sådd på hösten.

Upprätthållande av sorter

Upprätthållande av sorter

- Registrerade sorter ska upprätthållas av sökanden eller av någon annan som har angetts till Jordbruksverket
- Jordbruksverket ska auktorisera upprätthållaren
- Sorten ska upprätthållas i enlighet med vedertagen praxis för arten
- Upprätthållaren ska föra journal.
- Journalen ska vara tillgänglig för kontroll från Jordbruksverket

2023-09-25

12

- Registrerade sorter ska upprätthållas av sökanden eller av någon annan som har angetts till Jordbruksverket
- Jordbruksverket ska auktorisera upprätthållaren
- Sorten ska upprätthållas i enlighet med vedertagen praxis för arten
- Upprätthållaren ska föra journal
- Journalen ska vara tillgänglig för kontroll från Jordbruksverket

Rapportering till EU

Rapportering till EU

- a) arealer och kvantiteter av certifierat PRM, ekologiskt särrapporterat
- b) arealer och kvantiteter heterogent material
- c) kvantiteter av saluförda bevarandesorter per år och arter
- d) antal yrkesmässiga aktörer som använder undantaget om saluföring till slutanvändare, arter och kvantiteter per art
- e) antal genbanker, organisation och nätverk
- f) kvantiteter per art som har bytts *in natura*
- g) kvantiteter per art av växtförkningsmaterial avsett för provning inom förädling
- h) kvantiteter och arter som har beviljats undantag från grobarhetskravet
- i) importerade kvantiteter per art
- j) beslutade sanktioner
- k) antalet yrkesmässiga aktörer i landet

2023-09-25

13

- a) areal, art och kvantitet av certifierat PRM, ekologiskt särredovisat
- b) areal och kvantitet heterogent material
- c) kvantitet av saluförda bevarandesorter per år och art
- d) antal yrkesmässiga aktörer som använder undantaget om saluföring till slutanvändare, art och kvantitet

- e) antal genbanker, organisationer och nätverk
- f) kvantitet per art som har bytts in natura
- g) kvantitet per art av växtförökningsmaterial avsett för provning inom förädling
- h) kvantiteter och arter som har beviljats undantag från grobarhetskravet
- i) importerade kvantiteter per art
- j) beslutade sanktioner
- k) antalet yrkesmässiga aktörer i landet

Rapporteringen ska ske vart femte år till EU. Det är en omfattande lista men flera av punkterna kan sannolikt uppgifterna gå att ta fram på genom de system som Jordbruksverket redan har idag.

Sanktionerna ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande.

Kontroller och tillsyn

Kontroller och tillsyn

Förslaget innebär att området i sin helhet ska omfattas av EU:s kontrollförfordning.

Riskbaserade, avgiftsfinansierade kontroller.

Fler auktoriserade uppgifter ger fler / mer omfattande kontroller

Förslaget innebär att området i sin helhet ska omfattas av EU:s kontrollförfordning.

Riskbaserade, avgiftsfinansierade kontroller.

Fler auktoriserade uppgifter ger fler / mer omfattande kontroller

Kontrollförfordningen ska omfatta samtliga de kontroller som ska ske utanför själva certifieringen. Vad det innebär konkret går inte att säga idag. Det innebär dock att allt förökningsmaterial kommer att omfattas av samma kontrollregler vilket troligen underlättar för flertalet producenter.